

CLAVDII CLAVDIANI CARMINA

EDIDIT

JOHN BARRIE HALL

BSB B. G. TEUBNER VERLAGSGESELLSCHAFT
1985

INDEX SIGLORVM

In diversis carminum traditionibus adhibentur primo loco sequentes libri:

(i) PANEGYRICVS DICTVS OLYBRIO
ET PROBINO CONSVLIBVS (1)

J ₆	Leidensis 116, s. xii	}	Ser. I
Z	Parmensis 2504, s. xii		
T ₁	Turicensis 134, s. xii		
θ	Atrebatensis 438, s. xii/xiii	}	Ser. III
A ₂	Antuerpiensis M 17, l. s. xiv		
F	Laurentianus Acq. e. Doni 672, s. xii/xiii		
F ₃	Laurentianus 33, 4, s. xiii	}	Ser. VI
F ₁₇	Florentinus VII. 144, s. xiii		
F ₂₁	Laurentianus 245, s. xiv		
J ₃	Leidensis 294, s. xii		
N ₁	Neapolitanus IV. E. 47, s. xii/xiii		
q	Cambrensis 21589 C, s. xii/xiii		

hucus carminis uu. 201 – 204 tantum ex edd. Isengriniana et Claueriana proferuntur.

(ii) CARMINA MAIORA ET PVBLICA (2-28)

Γ	Bruxellensis 5381, ca. 1650 (tantum in carminibus 2 – 5, 15, 18 – 20, 25 – 26)	}	Ser. I
z	Cracouiensis 71, s. xii		
K ₆	Ambrosianus M 9 sup., s. xiii (tantum in carminibus 6 – 8)		
P ₂	Parisinus 8082, s. xiii	}	Ser. II
Z	Parmensis 2504, s. xii (tantum in carmine 28)		
L	Londiniensis Egerton 2627, s. xii		
F ₂	Laurentianus 250, s. xii/xiii	}	Ser. III
P	Parisinus 18552, s. xii/xiii		
R	Vaticanus 2809, s. xii (praeterquam in carminibus 6 – 8, 25 – 26)		
W ₁	Guelferbytanus Gud. 220, s. xiii	}	Ser. IV
F	Laurentianus Acq. e. Doni 672, s. xii/xiii (praeterquam 26 vv. 312 – fin., 27 – 28)		
F ₁₇	Florentinus VII. 144, s. xiii (praeterquam in carminibus 2 – 5, 15, 18 – 20)		
J ₃	Leidensis 294, s. xii	}	Ser. VI
N ₁	Neapolitanus IV. E. 47, s. xii/xiii		

(iii) DE RAPTIV PROSERPINAЕ

A ₁	Antuerpiensis M 85, s. xiv	}	Class. α
F ₁	Laurentianus 24, 12, s. xii		
J ₃	Leidensis 294, s. xiii		
L ₁₀	Oxon. Bodl. lat. class. c. 12, s. xiii/xiv	}	Class. β
P ₃	Parisinus 15005, s. xiii/xiv		
C ₁	Cantabrigiensis Corp. Chr. 228, s. xiii		
F ₂	Laurentianus 250, s. xii/xiii	}	Class. γ
F ₃	Laurentianus 33, 4, s. xiii		
g	Cracouiensis 71, s. xii		
L ₁	Londiniensis Egerton 2627, s. xii	}	Class. γ
J ₂	Leidensis 395, s. xiii		
J ₄	Leidensis B. P. L. 105 A, s. xiv		
L ₂	Londiniensis Add. 21213, s. xiii	}	Class. γ
L ₃	Londiniensis Add. 6042, s. xiii		
Z	Parmensis 2504, s. xii		

quos uersus quis liber omiserit praebeat, uno quoque apparatus critici loco ostenditur.

(iv) CARMINA MINORA VEL POTIVS MISCELLANEA

Flor	Laurentianus 33, 9, s. xv	}	Ser. A
C	Cantabrigiensis Trin. O. 3, 22, s. xii		
g	Cracouiensis 71, s. xii		
J ₃	Leidensis 294, s. xiii	}	Ser. B
L ₁	Londiniensis Egerton 2627, s. xii		
O ₃	Oxonienis Bodl. auct. F. 2, 16 (pars altera), s. xii/xiii		
F ₂	Laurentianus 250, s. xii/xiii	}	Ser. C
P	Parisinus 18552, s. xii/xiii		
W ₁	Guelferbytanus Gud. 220, s. xiii		
d	Veronensis 163, s. viii	}	Ser. D
R	Vaticanus 2809, s. xii		
R ₁₆	Vaticanus Reg. 123, a, 1056 (non nisi in carm. 28)	}	Ser. E
S ₁	Sangallensis 273, s. ix (non nisi in carm. 53)		

(v) CARMINVM VEL SPVRIORVM VEL
SVSPECTORVM APPENDIX

d	Veronensis 163, s. viii (tantum in carminibus 1, 2)	
R	Vaticanus 2809, s. xii (tantum in 3a – 10)	
K ₆	Ambrosianus M 9 sup., s. xiii (tantum in 3a – 7, 9, 10)	
R ₁₇	Vaticanus 9135, s. xvii (tantum in 3b, 6 – 7, 9 – 15)	
γ	Heidelbergensis 358, 44 ^c , s. xvii (tantum in 3b, 6 – 7, 9, 12 – 15)	
F ₁₁	Parisinus 5719, s. xiv (tantum in 3a, 4)	
Camera	ed. Camertis a. 1510 excusa (tantum in 1, 2, 20, 21)	
Clauerius	ed. Parisiis a. 1602 excusa (tantum in 9 – 10)	

carmina 20 – 21 adsunt in cod. Cantiliacensi, s. xvi, carmina 22 – 23 primus protulit Binetus.

quin et supplicii nomen nexusque subisti
ut nos subriperes leto mortemque fugares
morte tua, mox aetherias euectus in auras
purgata repetens laetum tellure parentem:
Augustum foueas, festis ut saepe diebus
annua sinceri celebret ieiunia sacri.

33

DE CRYSTALLO CUI AQUA INERAT

Possedit glacies naturae signa prioris
et fit parte lapis, frigora parte negat.
sollers lusit hiemps, imperfectoque rigore
nobilior uiuis gemma tumescit aquis.

32 16 supplicii nomen] supplicium numen F_2 : supplicium mortis F_{17} : mancipii nomen Cuiacii uetus | noxasque Heinsius || 17 subriperes AR , Vindob. 751: surriperes $F_3 K_6$: eriperes Ppc , cett. mei: ariperes Pac || 19 purgatam F_2 : -o K_4 | repetis C , Cantiliacensis 102. Cuiacii uetus: g incert. | laetum $J_3 O_3 RF_{17} K_6 LP_4 W_2$, Vindob. 751: laeta cett. mei: g mihi quidem incert. (celsum pc , teste Pawlikowski) | tellure gpc ?, Cuiacii uetus: te luce cett. mei, Vindob. 751 || 20 augustos ex Palatino Barthius || 21 celebrent F_{10} || 20-21 om. et hos uersus substituit Cantiliacensis 102: da precor aeternas detersis sordibus arces / conscendam uitaque fruar foelicis olympi

33 Flor. $CgJ_3 L_1 O_3$, $F_2 PW_1$, R

de crystallo cui aqua inerat Flor: de crystallo Exc. Gyr.: de crystallo Pmg , mr , $W_1 mg$, $B_1 S_3$: incipit de crystallo C : de crystallo lapide in quo ingelata latebat aqua R : de aqua interclusa gemmo Z : incipit liber tercius decimus W_1 : incipiunt epigrammata claudiani F_2 (mr : f. 88) carmin. 33-39 plerique codices in unum coniunxerunt, ceteri uarie distinxerunt, septenum qui nunc in usu est ordinem editorum primus exhibuit Clauerius, qui dixit: 'scias uero in uet. et optimo . . . septem esse de Crystallo Epigr. hactenus indiuisa' || 1 assedit CF_2 || 2 et fit Flor $J_3 L_1 O_3 RB_1 K_6 L_1 L_4$: et sit CP , Exc. Gyr.: quo fit $F_2 W_1$: haesit (iam gpc) uel et stat uel ut sit Birt: et si Mommsen | negot (si praeferatur ut sit) Birt, et sic iam gpc || 4 uiuis cett. mei, Exc. Gyr.: mitis F_2 (ut uid.) Pac : mistis Cuiacii uetus: nitidis Ppc

Lymphae, quae tegitis cognato carcere lymphas,
et quae nunc estis quaeque fuistis aquae,
quod uos ingenium iunxit? qua frigoris arte
torpuit et maduit prodigiosa silex?
quis tepor inclusus securas uindicat undas?
interior glacies quo liquefacta Noto?
gemma quibus claustris arcano mobilis aestu
uel concreta fuit uel resoluta gelu?

Solibus indomitum glacies Alpina rigorem
sumebat nimio iam pretiosa gelu
nec potuit toto mentiri corpore gemmam,
sed medio mansit proditor orbe latex.
auctus honos: liquidi crescunt miracula saxi,
et conseruatae plus meruistis aquae.

Aspice porrectam splendenti fragmine uenam,
qua trahitur limes lucidiore gelu.

34 Flor. CgJ₃L₁O₃. F₂PW₁. R

de eodem B₁S₃: de aqua interclusa gemmae Z: aliter Rmg | non eunt diuina
superiore in antiquo Erc. Gyr. 1 lymphae (lim-) FlorCgpcO₃P₂PulRS₃: nym-
phae (nim-) J₃L₁P (n-add. ing) W₁F₃L₃L₄Z. Cuiaci uetus | carcere R: corpore
cell. mei | nimphas C₁K₆ 3 iunxit gar. cell. mei: uinxit CgpcO₃. Scaliger 1
5 secretas Heinsius 7 cauis Birt: mobilis RK₆: nobilis cell. mei 8 fluit Hein-
sius gelu est Heinsius

35 Flor. CgJ₃L₁O₃. F₂PW₁. R

aliter Rmg 3 gemmas R 4 ille K₄ 5 auctus FlorJ₃W₁pcR: actus CgL₁
O₃F₂PW₁ac: honos Buslid: honor omnia mei

36 Flor. CgJ₃L₁O₃. F₂PW₁. R

aliter Rmg 1 porrectam R: correptam CW₂ac: correptam cell. mei: con-
tam uel conseptam Heinsius 1 fragmine] flamine S₃: fornice Barthius: tegmen
Heinsius 2 qua] que F₂: quo A₂

hic nullum Borean nec brumam sentit opacus
umor, sed uarias itque reditque uias.
non illum constrinxit hiemps, non Sirius hausit,
aetatis spatium non tenuauit edax.

Clauditur immunis convexo tegmine riuus
duratisque uagus fons operitur aquis.
nonne uides propriis ut spumet gemma lacunis
et refluos ducant pocula uina sinus
udaque pingatur radiis obstantibus Iris.
secretas hiemes sollicitante die?
mira silex mirusque latex! et flumina uincit
et lapides merito, quod fluit et lapis est.

Dum crystallae puer contingere lubrica gaudet
et gelidum tenero pollice uersat onus,

36 3 brumam nec Birt | sensit S₃ 4 5 constrinxit] construxit C: constringit
RW₂ | hausit Postgate: axis FlorCgL₁F₂PW₁: ardens J₃O₃RC₁: arsit Heinsius:
aeris Graecius: auxit Birt: ussit Hall 6 nec tenuabit* Barthius

37 Flor. CgJ₃L₁O₃. F₂PW₁. R

aliter Rmg 1 inmanis W₁ 3 properis Heinsius | cum R₂₃ 4 ut F₁₄ | uina
cell. mei, Erc. Gyr.: uina CO₃F₂. Camers: bina Iustina 7 et R: qui cell. mei:
quid F₂ 8 et lapides merito K₆: sed lapides merito R: et merito lapides F₃: et
lapis est merito cell. mei: estque latex merito Delrius: nec lapis est merito Scal-
iger | quod] que K₄: qui P₁₁ | estque silex Cuiaci uetus | frigidus sane hic uersus,
ut nunc legitur, et fortasse corruptus. admodum adridet Heinsiana hariolatio quod
flumina uinxit, / fert lapidis merito, quod fluit, est laticis.

38 Flor. CgJ₃L₁O₃. F₂PW₁. R

aliter Rmg 1 lubrica] rubrica Flor: lurida R: lucida Heinsius 2 et gelidum]
Heliadum Rmr (tantum elidum mpr)

uidit perspicuo deprensas marmore lymphas,
dura quibus solis parcere nouit hiemps,
et siccum relegens labris sitientibus orbem
inrita quaesitis oscula fixit aquis.

39

DE EODEM

Marmoreum ne sperne globum: spectacula transit
regia nec rubro uilior iste mari.
informis glacies, saxum rude, nulla figurae
gratia, sed raras inter habetur opes.

40

EPISTVLA AD OLYBRIVM

Quid rear, adfatus quod non mihi derigis ullos
nec redit alterno pollice ducta salus?
scribendine labor? sed cui tam prona facultas,
carmina seu fundis seu Cicerone tonas?
cedere diuitiis animi fortuna fatetur
et tantas oris copia uincit opes.

38 a prospicuo O₃: perpetuo gL₄ | deprensas Flor gJ, O, W, B, L₄: deprensas R: deprensa C: deprenso L₁ P₂ PK₆ | lymphas (uel simm.) Flor gJ, O, W, B, L₄: nymphas Camera: merces Passer W₂ ul: merces CP: merces L₁: mentis P₂ W₁ ac: inertis K₆: mergi Buecheler | 6 fixit R: figit cell. mei | explicuit de cristallo R
39 Flor. CgJ₃ L₁ O₃. P₂ PW₁. R (inter carm. 35 et carm. 36 positum)
aliter Rmg || 1 ne Flor gJ₃ R: nec CL₁ O₃ P₂ PW₁ | 4 carna Heinsius
40 Flor. CgJ₃ L₁ O₃. P₂ PW₁. A. R
incipit epistula ad olybrium (C) R (L₃) (S₃): epistula addolibrium Flor: epistula ad olybrium Exc. Gyr.: epistula ad olybrium consolem A: ad olybrium Pmr, mg | 1 adfastu in adfastum corr. Ama | derigis P: dirigit cell. mei | ultro Padd. ma in spat. rel. || 2 dicta Liuius || 3 scribendi. Cpc, cell. mei: scribenti. Cack₆ | 4 labor] labor est RK₆: an labor est Heinsius | cui Heinsius: quas eodd. | 5 cicerona Flor: ceu cicerone P: ceu Cicerone Ker || 6 credere P₂ W₁ || 7 non 200
opis L₄ ac

COLLECTION DES UNIVERSITÉS DE FRANCE
publiée sous le patronage de l'ASSOCIATION GUILLAUME BUDÉ

CLAUDIEN

ŒUVRES

TOME IV

PETITS POÈMES

TEXTE ÉTABLI ET TRADUIT

PAR

JEAN-LOUIS CHARLET

Professeur émérite à l'Université d'Aix-Marseille

PARIS
LES BELLES LETTRES
2018

morte tua, mox aetherias euectus in auras
purgata repetens lactum tellure parentem :
Augustum foueas, festis ut saepe diebus
annua sincerum celebret ieiunia sacri.

20

33-39 [DE CRYSTALLO]

Possedit glacies naturae signa prioris
et fit parte lapis, frigora parte negat.
Sollers lusit hiems imperfectoque rigore
nobilior uiuis gemma tumescit aquis.

[34]

Lymphae, quae tegitis cognato carcere lymphas
et quae nunc estis quaeque fuistis aquae,
quod uos ingenium iunxit? Qua frigoris arte
torpuit et maduit prodigiosa silex?

18 aetherias *Fl* 1^a (aethereas cert. *mei* || 19 purgata : -am *F*₂*F*₆ -o *V*₂
|| repetens -tis *C* *Cui* *Can* || (a)etum *J* *RK* *LV*₂ *V*₁ *Cam* *Ise* : -a cell.
mei || tellure *Cui* te haec cert. *mei* || 20-21 da precor aeternas deteras
cordibus arces / conscendam utaque fruar foelicis olympi substituit *Can*

33-39 *Fl* *CJL*₁ *F*₂*PL*₁*F*₆ *RK* *V*₂
Tit de crystallo *C* *Purg* m. l. *K*₁ *V*₂ exc. *Gyr* *Cam* *Ise* de crystallo cui
aqua inerat *Fl* de crystallo lapide in quo ingelata latebat aqua *R* inci-
piunt epigrammata claudiani *F*₂*PL*₁ epigrammata ornatissima
Claudiani *F*₂*PL*₁ sine titulo *L*₁ Scias uero in uetere et optimo (= *Cui* /
septem esse de chr. epigrammata haecenus indiuia *Cl*₁ || 1-4 *am* *F*₆ ||
1 Possedit Possedit *P* *R* *As* - *C* *F*₂ *Cam* || 2 Et fit *Fl* *JL*₁ *L*₂ *RK* *V*₂ : Et
sit *C* *P* exc. *Gyr* quate fit *F*₂ *V*₂ *Cam* *Ise* || lapis : gelu *Cam* || 3 Sollers :
Sollers *Cam* || 4 uiuis (exc. *Gyr*) : mitis *F*₂ ? *PL*₁ *V*₂ *Cam* mistis *Cui*
nitidis *PL*₁ ||

[34] *Tit* aliter *Rmg* De eodem *Cam* *Ise* non sunt diuisa a superiore in
antiquo exc. *Gyr* || 5 [1] lymph(ia)e *Fl* *C* *F*₂*PL*₁ *RK* *V*₂ *Ise* : nph- *JL*₁
*PL*₁ *L*₂ *V*₂ *Cui* lymph(ia)e *PL*₁ *F*₆ *Cam* || tegitis : tetigis *C* *V*₂ || carcere
RK : corpore cell. *mei* || lymph(ia)s : n- *R* || 7 [3] iunxit : uiuui *C*

Quis tepor inclusus securas uindicat undas ? (5)
 Interior glacies quo liquefacta Noto ? 10
 Gemma quibus claustris arcano mobilis aestu
 uel concreta fuit uel resoluta gelu ?

[35]

Solibus indomitum glacies Alpina rigorem
 sumebat nimio iam pretiosa gelu
 nec potuit toto mentiri corpore gemmam, 15
 sed medio mansit proditor orbe latex.
 Auctus honor, liquidi crescunt miracula saxi, (5)
 et conseruatae plus meruistis aquae.

[36]

Aspice porrectam splendenti fragmine uenam,
 qua trahitur limes lucidiore gelu. 20
 Hic nullum Borean nec brumam sentit opacus
 umor, sed uarias itque reditque uias.
 Non illum constrinxit hiems, non Sirius ardens, (5)
 aetatis spatium non tenuauit edax.

9 [5] inclusus : -is F_0 || securas : -as $Ja.c$ || uindicat RK : uen- cert. mei
 || 11 [7] mobilis RK : no- cert. mei || 12 [8] concreta : consereta $Pa.c$ ||
 fuit om. F_0 ||

[35] Tu aliter Rmg || 13-14 [1-2] un. Cam || 13 [1] Solibus : solibus K
 || 15 [3] gemmam : -as RK || 16 [4] latex h. $Pla.c$ || 17 [5] Auctus $Fl J$
 $L_1 R V_1$ h. : Auctus $CL_1 F_2 PF_2 K Vgo Cam$ || saxi om. R || 18 [6]
 conseruatae : conseruari $Pp.c$ conseruare $Pa.c$ ||

[36] Tu aliter Rmg || 19 [1] porrectam RK : cor- CL_1 correptam $Pp.c$
 cert. mei correptam $Pp.c$ || 20 [2] qua : que F_2 || 21 [3] nullum : -am
 $Pa.c$ || Borean R : -am cert. mei || 22 [4] uarias : na- $Pa.c$ || it- : ut-
 $Pa.c$ || 23 [5] constrinxit : -struxit C -stringit RK || non : nec L_1 ||
 ardens $J R$: axis $Fl C L_1 F_2 PL F_0 V_0 Vgo Cam$ h.

[37]

Clauditur immunis conuexo tegmine riuus 23
 duratisque uagus fons operitur aquis.
 Nonne uides propriis ut spumet gemma lacunis
 et refluos ducant pocula uiua sinus
 udaeque pingatur radiis obstantibus Iris, 29
 secretas hiemes sollicitante die? 30
 Mira silex mirusque latex, et flumina uincit
 et lapides merito, quod fluit et lapis est.

[38]

Dum crystallæ puer contingere lubrica gaudet
 et gelidum tenero pollice uersat onus,
 uidit perspicuo deprensas marmore lymphas, 34
 dura quibus solis parcere nouit hiems,
 et siccum relegens labris sitientibus orbem 35
 inrita quaesitis oscula fixit aquis.

[37] *Tu* aliter *Rmg* || 25 [1] conuexo : contexto *Ju.c.* || riuus : -is *F₂u.c.* || 26 [2] fons *F₂u.c.* || operitur : a- *F₂F₂* || aquis : -as *J* || 27 [3] gemma *om. P* || lacunis : lactinis *P* || 28 [4] refluos ducant : -uus ducat *F₂* || uiua : ex *Gyr* || uina *C F₂F₂ 1* || *Vgo Cam bina hui Ise* || sinus : suis *V₂u.c.* || 29 [5] *Vda- Vnda- L F₂ A* || 30 [6] secretas : -is *F₂* || hiemes : -e *F₂* || sollicitante : solhente *F₂u.c.* || die : diem *L₂ Pu.c.* || 31 [7] et *R* : quo *F₂* qui *celt. mei* || 32 [8] Et lapides merito *K (E in rax)* : Sed *L. m. R* Et lapis est merito *celt. mei* || et lapis est : estque silex *Cui* ||

[38] *Tu* aliter *Rmg* || 33 [1] Dum *in spat. rel. suppl. Rm.r.* || lubrica : ru- *F₂* lurida *R* || 34 [2] Et gelidum : post *spat. rel. elidum R corr.* Heludum *Rm.r.* || 35 [3] Vidit : *om. R suppl. aspice Rm.r.* || deprensas *F₂J* : depr(a)chensas *R Vgo Cam Ise deprensus C deprense F₂ deprensio L₂ F₂PL₂ K deprensus V₂* || lymphas *F₂J R p.c.m.r.* : lymphae *Ru.c.* ||ymphas *Vgo Cam hui Ise merces Pu.l. merces C PL₂F₂ V₂ merces L₂ mentis F₂ inertis K* || 36 [4] Dura : *om. Dur spat. rel. R suppl. Sou Rm.r.* || parcere : spargere *F₂* || hiems : homines *Pu.c.* || 37 [5] Et sic *om. R spat. rel.* || siccum : succum *F₂ V₂* || relegens : reli- *Cam* || sitientibus : siccantibus *Pu.c. ante sitientibus del. se K* || 38 [6] Inrita quaesitis : post *spat. rel. itaque sitis R* || fixit *R* : figit *celt. mei* || explicat de cristal-
 lallo *R*

[39]

Marmoreum ne sperne globum : spectacula transit
 regia nec Rubro uilior iste mari.
 Informis glacies, saxum rude, nulla figurae
 gratia, sed raras inter habetur opes.

40

40 [EPISTULA AD OLYBRIVM]

Quid reat, adfatus quod non mihi dirigis ullos
 nec redit alterno pollice ducta salus?
 Scribendine labor? Sed quae tam prona facultas,
 carmina seu fundis seu Cicerone tonas?
 Cedere diuitiis animi fortuna fatetur
 et tantas oris copia uincit opes.
 An rarus qui scripta ferat? Quin tempore nullo
 cessant Flaminiae puluerulenta uiae.
 Cum fluat ingenium, cum sit qui dicta reportet,
 quae, nisi contemnor, causa relicta tibi?

5

10

[39] 10 aliter *Rmg* (inter c. min. 35 et 36 *RK*) || 39 [1] Marmoreum :
 Jarmoreum *A* || ne *Fl J R* : nec *CL₂ F₂ PL₂ F₂ V₂ Vgo Cam Ise* || transit
 om. *R ohi km a* || 40 [2] Regia : Regna *Pu c* || 41 [3] figurae om. *F₂*

40 *Fl C JL₁ F₂ PL₁ F₂ V₂ RK V₂*

Tu epistula ad olymbrium *C L₂ R K_{om} V₂ exx. Gyr Ise* epistula ad
 dolibrium *Fl c.* ad olybrium consulem *V²* Epistola ad Olibrium
 consulem ut sibi scribat *Cam* ad olybrium *Prig m. r.* || 1 a(d)fatus :
 afatus *Pu c* adfastu *V² a. c.* adfastum *V² p. c.* || non om. *Fl* || dirigit : de-
P || ullos : -o *V²* om. *P* suppl. ultro m. a. in spat. rel. || 2 redit : -is *C a. c.*
 || 3 Scribendine : -tine *C a. c.* -diue *J* -di *R* -ti *K* || labor : l. est *RK* || tam :
 nam *F₂* || 4 seu² : ceu *P* || cicerone : -na *Fl* || tonas : -mas *Pu c.* || 5
 Cedere : Cre- *F₂* || diuitis : -tus *C* || 6 copia : -as *F₂ a. c.* || 7 scripta (*Cam*
mg Ise mg.) : scepra *Cam Ise* || ferat : legat *K a. c.* || 8 Cessant : Cessant
d K || flaminiae *Fl* : flamm(in)ine(a)e *cell. mei* || 9 Cum fluat : Confluat
F₂ V₂ || ingenium : Imperium *F₂ a. c.* || sit : sin *V² a. c.* || qui dicta reportet :
 quid causa retorpet *F₂* || 10 tibi : cui *Fl* mihi *K a. c.*